

Zarnóczy Áron (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): *Bethlen Gábor diplomáciai kapcsolata Angliával, a fejedelem és a formálódó hágai szövetség (1623–1626)*

Előadásom célja a korai Stuart uralkodók és Bethlen Gábor közötti diplomáciai kapcsolat alakulásának bemutatása, amely eredményeképpen a fejedelem felvételt nyert az Anglia, Hollandia és Dánia által létrehozott hágai szövetségbe.

A londoni udvar dinasztikus okokból volt érdekelt a harmincéves háborúban, ugyanis az 1619-ben cseh királlyá választott V. Frigyes pfalzi választófejedelem I. Jakab veje volt. Az angol király komoly diplomáciai erőfeszítéseket tett Frigyes és II. Ferdinánd császár közötti közvetítésre. Kezdetben békés úton próbálta rendezni a konfliktusukat, majd a fehérhegyi csata után igyekezett legalább Frigyes családi örökségét megmenteni.

Bécsbe küldött követei kezdettől fogva jelentettek Bethlen Gábor tevékenységéről, hadmozdulatairól, a beszercebányai országgyűlésről és a nikolsburgi békekötésről. Bár az egyik követ szeretett volna tárgyalni Bethlennel, egy másik pedig úgy ítélte, hogy segítségével lehetséges volna Frigyes helyzetének kedvező rendezése, Jakab mereven elzárkózott a fejedelemmel való kapcsolatfelvételtől, sőt, a békére törekvő diplomáciai erőfeszítéseinek egyik akadályát látta benne.

Bethlen ugyanakkor potenciális szövetségesként tekintett a protestáns államokra, így Angliára is. Ebből a megfontolásból igyekezett kapcsolatba lépni a konstantinápolyi angol követtel, Sir Thomas Roe-val. A frissen követté kinevezett Roe azonban kezdetben követte Jakab utasítását és elutasította Bethlen közeledését. Később azonban véleménye megváltozott, ahogy megismerte Bethlen lehetőségeit és 1623-tól igyekezett az angol kormányzat álláspontját megváltoztatni vele kapcsolatban, de befolyásával a Porta politikáját is Bethlen pártjára kívánta állítani. Vele párhuzamosan Londonban Johann Joachim von Rusdorf, Frigyes követe hasonló célokra fáradozott. Mindketten kapcsolatban álltak Bethlennel is, és megpróbálták rávenni a fejedelmet arra, hogy küldjön követet Londonba.

A követek közvetítése mellett az angol külpolitika fordulata is kellett ahhoz, hogy Bethlen felvételt nyerjen egy évvel 1625-ös megalakítása után a hágai szövetségbe. Jakab király békés megoldást szorgalmazó külpolitikája ugyanis kudarcot vallott és az 1625 tavaszán trónra lépő I. Károly a fegyveres beavatkozást sürgette. Bár a hágai tárgyalásokon részt vett Bethlen követe, tárgyalási joggal nem rendelkezett, ezért csak egy évvel később csatlakozhatott a szövetséghez.